

de **Beursbengel**

Vakblad voor de verzekeringsbedrijfstak

78e jaargang | nr. 843 | april 2015

Fraude en persoonlijk onderzoek

POLISVOORWAARDEN TRANSPORT HERZIEN

BRANDSCHEIDINGEN EN BRANDPREVENTIE

ZIEKTE EN **LOONDOORBETALING**

schilder, waar dit voorheen niet nodig was. Dit zijn werkzaamheden die nu overlijden door anderen moeten worden gedaan en dus geld gaan kosten. Het gezin 'bespaart' echter ook: door het overlijden worden er minder kosten gemaakt voor eten, recreatie, vervoer, et cetera. Door te bepalen welke bijdrage wegvalt en welke kosten worden bespaard, wordt bepaald of er schade is en zo ja, hoeveel deze bedraagt.

DENKTANK OVERLIJDENSSCHADE

De Denktank Overlijdensschade is ontstaan omdat de tot heden gebruikte rekenmethodiek voor overlijdensschade achterhaald is. Deze methode is niet aangepast aan de maatschappelijke ontwikkelingen en bovendien zeer gecompliceerd. De meeste nabestaanden snappen de rekenmethode niet, wat de acceptatie van de berekende schade en daarmee acceptatie van de afwikkeling van de schade ernstig frustrateert. De berekening van overlijdensschades kenmerkt zich ook door een gebrek aan transparantie. Het een hangt met het ander samen: slechts weinig mensen kennen alle fijne kneepjes van de berekening en die kunnen mede daarom de uitkomsten vaak ongemerkt beïnvloeden. De Denktank heeft een nieuwe methode ontwikkeld die tegemoet komt aan de bezwaren van de oude methode.

NIEUWE REKENMETHODE

Tijdens de bijeenkomsten van de Denktank is ervoor gekozen om dicht bij de werkelijke situatie te blijven. Dit mondt uit in de rekenregel:

- Totaal netto consumptief gezinsinkomen zonder overlijden
- Weggefallen Normatieve Uitgaven overledene -/-
- Totaal netto consumptief gezinsinkomen na overlijden -/-
- extra Weggefallen Uitgaven (WU) -/-
- extra Bijkomende Uitgaven (BU) +/-

Schade van het gezin

Als iemand overlijdt, zijn er kosten die weggefallen. Omdat het woord 'besparing bij overlijden' erg beladen is, is ervoor gekozen dit voortaan 'Weggefallen uitgaven' te noemen.

BEREKENING OVERLIJDENSSCHADE KAN TRANSPARANTER

De tot heden gebruikte rekenmethodiek voor overlijdensschade is achterhaald. De methode is gebaseerd op gezinssituaties zoals deze honderd jaar geleden bestonden en bovendien is deze methode zeer gecompliceerd. De meeste nabestaanden snappen de rekenmethode niet, wat de acceptatie van de berekende schade en daarmee acceptatie van de afwikkeling van de schade ernstig frustrateert. Ook ontbreekt het de berekening van overlijdensschades aan transparantie. Reden voor diverse professionals uit de letselschadebranche om de Denktank overlijdensschade op te richten. Deze Denktank heeft nu een nieuwe methode ontwikkeld die tegemoet komt aan de bezwaren van de oude methode. Inmiddels is de nieuwe rekenmethodiek als Richtlijn aangenomen door De Letselschade Raad.

De afwikkeling van een overlijdensschade onderscheidt zich van die van een letselschade. Bij letselschade vordert het slachtoffer zelf, bij overlijdensschade de nabestaanden. De schade bestaat in feite, naast begrafeniskosten, uit de

weggefallen bijdrage van de overledene aan het gezin. Dit gaat dan zowel om het inkomen als om hulp in natura, zoals het opvoeden van de kinderen, de bijdrage aan het doen van het huishouden en klusjes in en om het huis. Denk daarbij aan oppaskosten, huishoudelijke hulp en kosten voor het inhuren van een

men. Kosten die altijd wegvallen, door het wegvallen van de overledene, worden de 'Weggevalle Normatieve Uitgaven' genoemd (afgekort WNU). Deze WNU zijn vastgesteld door het NIBUD als percentage van het consumptief inkomen zonder overlijden. Omdat het percentage WNU gekoppeld is aan het consumptief gezinsinkomen, dient in de berekening altijd de definitie van het consumptief inkomen van het NIBUD gevolgd te worden. Deze definitie is als volgt:

Oude methode kenmerkte zich door gebrek aan transparantie

- paar met twee kinderen, waarvan een jonger is dan dertien jaar en een dertien jaar of ouder is;
- paar met twee kinderen van dertien jaar of ouder;
- paar met drie kinderen onder de dertien jaar;
- paar met drie kinderen, waarvan twee jonger dan dertien jaar en een dertien jaar of ouder;
- paar met drie kinderen, waarvan een jonger dan dertien jaar en twee dertien jaar of ouder;
- paar met drie kinderen van dertien jaar of ouder.

uitgaan), voeding en persoonlijke verzorging. Dit betreffen *limitatieve* opsommingen.

De WNU-percentages zijn door het NIBUD op verzoek van de Denktank na grondig onderzoek vastgesteld.

Het Verbond van Verzekeraars, De Vereniging van Letselschade Advocaten (LSA) en de Vereniging van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP) hebben het

Hieruit blijkt dat er knippen ontstaan in de looptijd voor wat betreft de gezinssamenstelling. Het NIBUD heeft vastgesteld dat gezinnen met meer dan drie kinderen in het kader van de berekening gelijkgesteld kunnen worden met gezinnen met drie kinderen.

Bij een paar met twee kinderen onder de dertien jaar op datum overlijden worden vijf stappen doorlopen:

1. gezin met twee kinderen onder de dertien jaar;
2. gezin met twee kinderen, waarvan een jonger is dan dertien jaar en een dertien jaar of ouder is;
3. gezin met twee kinderen van dertien jaar of ouder;
4. gezin met een kind van dertien jaar of ouder;
5. gezin zonder kinderen.

Voor de bepaling van de schade moet hierbij de situatie van het gezin met en zonder de overleden ouder met elkaar vergeleken worden.

In het vastgestelde WNU-percentages is een tweetal uitgaven van elkaar te onderscheiden:

1. uitgaven die *onafhankelijk* van het inkomen afnemen bij het overlijden van een volwassene. Te denken valt aan elektriciteit, water, heffingen, basisverzekering en aanvullende verzekering (ziektekosten), aansprakelijkheidsverzekering, uitvaartverzekering en extra ziektekosten (niet verzekerde ziektekosten en eigen risico);
2. uitgaven die *afhankelijk* van het inkomen afnemen bij het overlijden van een volwassene. Zoals mobiele telefoon, lidmaatschappen, vervoer, kleding en schoenen, recreatie (vakantie en

onderzoek gefinancierd. De cijfers zijn objectief en onafhankelijk vastgesteld. De afwikkeling van de schade zal alleen daarom al sneller gaan en minder belastend voor nabestaanden zijn. Het NIBUD zal de cijfers aanpassen als de ontwikkelingen in de maatschappij daartoe aanleiding geven.

WEGGEVALLEN UITGAVEN (WU) Valt een post niet onder de hiervoor genoemde 'Weggevalle Normatieve Uitgaven', maar is er naast deze WNU toch nog sprake van andere weggevalle uitgaven, dan dienen deze opgenomen te worden onder de noemer 'Weggevalle Uitgaven' (WU). Anders dan de WNU zijn dit dus niet uitgaven die altijd bij een overlijden wegvallen, maar uitgaven die afhankelijk van de individuele situatie van het gezin kunnen wegvallen. Bij deze post wordt de berekening specifiek naar de omstandigheden van het geval aangepast. Hier kan (niet limitatief) gedacht worden aan de volgende posten:

- verlaagde/weggevalle hypotheekrente;
- verlaagde/weggevalle premie(s) verzekering(en);
- weggevalle (dure) hobby overledene.

BIJKOMENDE UITGAVEN (BU) Bij deze post staan de extra kosten vermeld die verband houden met

TABEL: NIBUD-COMPONENTEN NETTO CONSUMPTIEF INKOMEN

Bruto loon uit arbeid hoofdkostwinner	+
Bruto loon uit arbeid partner	+
Bruto loon uit arbeid kinderen	+
Fiscale winst hoofd kostwinner	+
Fiscale winst over de leden van het huishouden	+
Sociale uitkeringen	+
Bruto pensioen	+
Bijverdiensten	+
inkomsten uit vermogen	+
Huurtoeslag	+
Zorgtoeslag	+
Kinderbijslag, kindgebonden budget	+
Kinderopvangtoeslag	+
Studiefinanciering, Tegemoetkoming Schoolkosten	+
Ontvangen alimentatie	+
Koopsubsidies	+
Overig inkomen (kostgeld)	+
Premies werknemersverzekeringen	-
Premias volksverzekeringen en AOW ANW AWBZ	-
Loon en inkomstenbelasting (waarbij de hypotheekrente-af trek, heffingskortingen, alle aftrekposten (ook voor zelfstandigen) en bijtellingen (zoals de lease-auto), zijn verrekend)	-
Procentuele premie ZVW (dus geen nominale premie)	-
Totaal besteedbaar inkomen (Nibud-definitie)	=

DE DIVERSE ONDERDELEN VAN DE BEREKENING

CONSUMPTIEF GEZINSINKOMEN

Als eerste wordt het consumptief inkomen van alle gezinsleden bepaald.

WEGGEVALLEN NORMATIEVE UITGAVEN

Bij dit consumptief inkomen kan dan het WNU-percentages gezocht worden uit de tabel van het NIBUD.

De WNU is afhankelijk van de gezinssamenstelling:

- paar zonder kinderen;
- paar met een kind onder de dertien jaar;
- paar met een kind van dertien jaar of ouder;
- paar met twee kinderen onder de dertien jaar;

TABEL NIBUD WNU-PERCENTAGE (DEEL VAN DE TABEL DIE HIER VAN TOEPASSING IS. DE GEHELE TABEL IS TE VINDEN IN DE NOTITIE) BEHOREND BIJ EEN INKOMEN VAN 36.000 EURO

HUISHOUDSAMENSTELLING (ZONDER ONGEVAL)	WNU-PERCENTAGE	WNU-BEDRAG IN EURO'S
Paar met twee kinderen onder de dertien jaar	17,8	6.408

De behoefte van dit gezin is 36.000 -/ - 6.408 = 29.592 euro.

het overlijden. Zoals het verlies zelfwerkzaamheid of kosten wegens huishoudelijke hulp. Ook vallen hier (niet limitatief) sociale oppaskosten en extra opvangkosten – zoals een kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang of tussenschoolse opvang – van de kinderen onder, evenals de gastouderopvang.

VASTSTELLEN SCHADE-VERGOEDING IN DRIE STAPPEN

Het nieuwe rekenmodel werkt als volgt:

1. Het consumptief gezinsinkomen *zonder* overlijden wordt vermindert met de weggevallen normatieve uitgave (WNU) volgens een vastgesteld percentage dat afhankelijk is van het aantal gezinsleden en de leeftijd van de kinderen en het consumptief inkomen zonder overlijden.
2. Het netto gezinsinkomen *met* overlijden wordt verhoogd met eventuele andere weggevallen uitgaven (WU) en wordt verlaagd met eventuele bijgekomen uitgaven (BU).
3. Het verschil tussen uitkomst van 1 en van 2 vormt de jaarschade.

VOORBEELDBEREKENING

Situatie zonder overlijden:

Partner 1 verdient netto consumptief 24.000 euro per jaar en partner 2 verdient 12.000 euro. Er zijn twee kinderen onder de dertien jaar. Tezamen bedraagt het netto consumptief inkomen 36.000 euro. Dit gezamenlijke inkomen is de basis van de behoefteberekening. Aan de hand van de NIBUD-tabel wordt eerst het WNU-percentage bepaald, waarna de behoefte van het gezin berekend kan worden. Zie tabel bovenaan.

Situatie met overlijden:

De achtergebleven partner is door de omstandigheden in het eerste jaar minder gaan werken en verdient nu 5.000 euro. Daarnaast is

er een nabestaandepensioen van 15.120 euro, een wezenpensioen voor ieder kind van 4.320 euro en nog een deel ANW van 2.064 euro.

Er is door partijen afgesproken dat de kinderopvang 2.500 euro extra kost en dat voor de post huishoudelijke hulp 2.500 euro meegenomen dient te worden. Dit zijn Bijkomende Uitgaven (BU), samen 5.000 euro.

Er is een levensverzekering vrijgekomen, die aan de hypotheek gekoppeld was. De hypotheekrente daalt hierdoor met 4.320 euro. Dit zijn extra Weggevallen Uitgaven (WU).

Met deze gegevens is de schade in het gezin te berekenen: behoefte -/ - consumptief gezinsinkomen na overlijden -/ - WU +/+ BU

$$\text{Schade gezin} = 29.592 - 28.324 \cdot 4.320 + 5.000 = 1.948 \text{ euro.}$$

VERDELEN VAN DE SCHADE

Er kunnen zich situaties voordoen, waarbij het van belang is de schade per persoon aan te geven. Wanneer dit het geval is, dient de schade toebedeeld te worden via de NIBUD-tabel.

Deze is als volgt:

AANTAL KINDEREN IN GEZIN	TOTAAL KINDEREN IN %	PER KIND IN %	OUDER/ouders IN %
1	17%	17%	83%
2	26%	13%	74%
3	33%	11%	67%
4	40%	10%	60%

In het gezin uit het rekenvoorbeeld geldt dan de volgende verdeling: ieder kind krijgt 13 procent van de schade toebedeeld en de ouder 74 procent:

JAAR	SCHADE GEZIN NO	PARTNER 74% NO	KIND 1 13% NO	KIND 2 13% NO
2011	1.948 euro	1.442 euro	253 euro	253 euro

Nieuwe rekenmethode minder belastend voor nabestaanden

VERREKENING VAN VOORDELEN

Nadat de schade is berekend, komen de juridisch normatieve keuzes met ter discussie staande verrekeringen aan bod. Want anders dan bij letselschade, dienen volgens de Hoge Raad bij overlijdensschade in beginsel alle voordelen te worden verrekend met de schade. Denk bijvoorbeeld aan de uitkering uit hoofde van een overlijdensrisicoverzekering. Dan wordt de schade dus verlaagd met dat voordeel.

Indien een voordeel in aanmerking wordt genomen, kan worden bekeken aan wie dit toebehoort, waarna het bedrag op de schadevergoeding in mindering komt. Dit is altijd al het geval geweest en staat los van de rekenmethodiek. Dit betekent bijvoorbeeld dat als de achterblijvende ouder schade heeft en de kinderen ook, en het voordeel bij de ouder wordt verrekend, de schade van de kinderen niet wordt verlaagd. Als de ouder weinig of geen schade heeft en de kinderen juist veel, dan zal dit ervoor zorgen dat de totale schade slechts in geringe mate wordt verlaagd. Er kan ook voor worden gekozen om de schade niet als individuele schade van de leden van het gezin, maar als collectieve schade van het hele gezin samen te beschouwen. Dan kan het voordeel met de gezinsschade worden verrekend, en hebben alle leden van het gezin 'last' van de verlaging. De totale schade zal dan lager kunnen uitvallen, dan indien individueel verrekend wordt.

Wanneer in het gebruikte rekenvoorbeeld bij een jaarschade van het gezin van 1.948 euro gekozen wordt voor verrekening met de gezinsschade, zal 1.948 euro verrekend worden.

Wanneer er gekozen wordt om de gezinsschade volgens de NIBUD-tabel te verdelen en daarna het voordeel te verrekenen met de schade van de partner, dan zal 1.442 euro verrekend worden.

KAPITALISATIE

Gebruikelijk is dat op een bepaalde datum een totaalbedrag wordt berekend (bestaande uit de geleden schade tot dat moment) en dat de toekomstige schade wordt gekapitaliseerd tot een bedrag ineens op deze kapitalisatiedatum. Deze kapitalisatie wordt pas gedaan *nadat*

de eventuele verrekeningen hebben plaatsgevonden.

In de schadeberekening van met name de toekomstige schade spelen de volgende elementen:

- sterftেকansen;
- inflatie;
- rendement.

Voor de schadeberekening geldt dat in alle gevallen vanaf de overlijdensdatum rekening wordt gehouden met de 'normale' sterftেকansen van de overledene in de situatie zonder overlijden.

In het verleden is, buiten de rechtspraak om, besloten om in de

**Nieuwe
methode
is transparanter en
flexibeler**

overlijdensschadeberekening geen rekening te houden met de sterftেকansen van kinderen, vooral omdat het vorderingsrecht van een kind in tijd is beperkt en ook omdat de correcties zo klein zijn dat zij weinig invloed hebben op de uitkomst van de berekening.

Dan resteert alleen nog de sterftেকanscorrectie van de partner die mede van invloed is op de schade van de economische eenheid. Daarbij speelt ook het aspect dat het vorderingsrecht van een kind in tijd is beperkt en dat de sterftেকansen van de vaak nog niet zo oude partner (zolang er kinderen zijn) vanaf de kapitalisatiedatum geen enorme impact op de schade hebben. Als daarom de keuze is voor de economische eenheid, dan omsluit de keuze tevens de sterftেকans van de overblijvende partner.

In de slotbijeenkomsten van de Denktank, waarbij het PIV, de LSA, de ASP en de Rechtsbijstandsverzekeraars aanwezig waren, is overleg gevoerd over de 'sterftেকansproblematiek'. Er is besloten om niet meer van sterftেকansen uit te gaan, maar van de statistische eindleeftijd. Deze leeftijden kunnen bij het CBS gevonden worden, maar de aanwezigen opteren ervoor om De Letselschaderaad jaarlijks de eindleeftijd-tabel te laten vaststellen. Dit houdt rekentechnisch dus in dat er geen rekening meer gehouden wordt met een jaarlijkse sterftেকans, maar met een eindleeftijd van de berekening. De eindleeftijd die als eerste bereikt wordt is de leidende voor de berekening.

OUDE OF NIEUWE METHODE?

De oude methode kan soms hogere schadebedragen opleveren. Maar die zijn makkelijk te beïnvloeden en een onder de oude methode berekende schade is dan ook veel minder 'hard' dan de berekende schade onder de nieuwe methode. De nieuwe methode berekent de schade zoals die er is en wordt ervaren. In de oude methode wordt uitgegaan van schadeficties. Een volgens die methode berekende schade heeft dan ook hooguit bij toeval een relatie met de werkelijke schade. Ook is de oude methode veel belastender, omdat de nabestaanden heel veel uitgaven moesten verantwoorden en bijhouden die nu, omdat ze

onder het WNU-percentage vallen, geen onderzoek meer behoeven. De nicuwe methode is vanwege de WU- en BU-kolommen ook transparanter en flexibeler. De verwachting is dat vanwege de brede acceptatie en positieve ontvangst van de nicuwe methode, de oude methode geen lang leven meer beschoren zal zijn.

CONCLUSIE

De schade, veroorzaakt door het overlijden van een volwassene in een gezin, is volgens de nieuwe methode op zeer inzichtelijke wijze te berekenen. Daarnaast kunnen nabestaanden de rekenmethodiek volgen en zich beter herkennen in de schade die berekend is. Dit laatste is althans de conclusie tot nu toe in de zaken die zijn berekend volgens de nieuwe methodiek. Daarnaast kunnen behandelaars de systematiek op eenvoudige wijze uitleggen. Gekozen uitgangspunten ten aanzien van inkomen en carrière zijn nu de basis van de berekening en er is volledige duidelijkheid over de inkomens en de bijkomende en de wegvallende kosten die na het overlijden in de berekening worden opgenomen.

De methode is flexibel, waar nodig kan rekening gehouden worden met bijzonderheden. Als een nabestaande nu akkoord gaat met de schadevergoeding is, anders dan voorheen, inzichtelijk hoe de schade is berekend en waarmee akkoord wordt gegaan. En dat is toch wel het minste wat in het kader van een correcte schadeafwikkeling van een berekeningsmethode mag worden verlangd. ●

Jessica Laumen en Coen de Koning Laumen is rekenkundige/arbeidsdeskundige bij Laumen Expertise en voorzitter van de Denktank overlijdensschade, De Koning is werkzaam bij Slot Letselschade en lid van de Denktank overlijdensschade.

De nieuwe methode staat beschreven in de notitie *Nieuwe richting benadering en berekening overlijdensschade* (ISBN 978-90-6720-571-9) van de Denktank Overlijdensschade. De notitie, en ook de richtlijn, zijn te vinden op de website van De Letselschade Raad, www.deletselschaderaad.nl. De notitie is in boekvorm te bestellen bij Laumen Expertise, www.laumenexpertise.nl.